

ЛІНГВОКУЛЬТУРНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ІГРОВИХ ПРЕЦЕДЕНТНИХ ФЕНОМЕНІВ

Сніховська Ірена Едуардівна,

канд. філол. наук, доцент, ЖДУ ім. І. Франка

irena29@gmail.com

Сучасна ситуація глобалізації та взаємного впливу мовних культур актуалізує звернення до особливостей національно-культурної специфіки мовної свідомості як культурально зумовленого феномену. Виходячи з того, що мова та культура розглядаються як форми існування свідомості суспільства [1, с. 59], у структурі національно специфічної мовної свідомості вирізняються когнітивний, лінгвальний та культуральний простори. У структурі лінгвального простору містяться функціонально значущі операційні одиниці, які є носіями й актуалізаторами фрагментів культурно-обумовлених знань. До сфери лінгвального простору належать вербальні засоби репрезентації національно-культурної специфіки мовної свідомості. Вивчення наукових напрацювань таких лінгвістів, як Ю. М. Караулов, В. В. Красних, Г. Г. Слишкін, Д. Б. Гудков, дозволяє стверджувати, що прецедентні явища, до яких відносять прецедентне ім'я, прецедентну ситуацію, прецедентне висловлювання, прецедентний текст [2, с. 62], відіграють істотну роль у формуванні когнітивного простору соціуму. Ігровими прецедентними феноменами (ІПФ) у своєму дослідженні вважаємо вербалізовані трансформації лінгвокультурно специфічних явищ, які допускають особливі форми їхнього використання у конкретній мовній культурі. Дослідження ІПФ в рамках когнітивної парадигми пов'язане з теорією пам'яті, способами зберігання знань, й, отже, вони являють собою набір фреймів, які використовуються учасниками комунікативної взаємодії для породження та інтерпретації нових смислів.

У різних лінгвокультурних спільнотах простежуються різноманітні мовно-ігрові імпульси комунікантів. Через мовну гру (МГ) реалізується лінгвокреативний потенціал мовної особистості, що адаптує її до відповідних контекстів спілкування. МГ розуміємо як процес і результат свідомої лінгвокреативної діяльності індивіда, спрямованої на нестереотипне варіювання форми та змісту ігровому реєстрі комунікації з метою впливу на емоційну та/або інтелектуальну сферу адресата [3, с. 5]. ІПФ є проявом лінгвокогнітивної стратегії МГ, обумовлюючи моделювання і декодування лудичних (ігрових) елементів.

Пропонуємо класифікувати ІПФ в медіатексті за типом продукуючої структури-джерела, серед яких виділяємо 9 джерел:

1) тексти художньої літератури ("Census and Sensibility" (пор. назву роману Дж. Остін "Sense and Sensibility"; "The Taming of the Queue" (пор. "The Taming of the Shrew" Ст. Шекспіра); "Televisa, CNN and CBC have joined to create REALIA-TV, the largest media-empire on the planet, in charge of broadcasting the daily New World Orders. Their slogan is "TV or not TV, that is the question!";

2) тексти національної художньої літератури: "Conceptual map of the New World Border – a great trans - and intercontinental border zone, a place in which no centers remain. It's all margins", де концептуалізується думка про те, що кордоном в першу чергу є мова (спр. фразу "New world order" – глобалізована транскультура, єдине світове співтовариство без кордонів). Після виходу книги Г. Г. Пеня словосполучення-ІПФ "The New World Border" поширилося на публіцистичні твори і набуло інтерпретації, тобто вербальні прецедентні феномени можуть самі ставати об'єктом перефразування.

3) висловлювання відомих людей ("We will have more than wallet" – phrase used by President George H. W. Bush in his Inaugural address in 1989 affected by the deficit to help at-risk kids; пор. цитату-ІПФ зі статті про

президента Буша-молодшого: "Today we have more wallet than will" /Newsweek/; "...a thousand points of light", delivered by President George H. W. Bush, written by Peggy Noonan, possibly cribbed from H. G. Wells' novel "Mr. Britling Sees It Through". Also used as a sarcastic homage to the same President Bush in rock-and-roll singer and composer Neil Young's song "Rockin' in the Free World";

4) тексти реклами ("We never stop drying (реклама Gilbey's Dry Gin); "It's dime to save" (реклама банківських послуг компанії 'State Dime Savings'); "Built to last a lawn time" (реклама газонокосарок);

5) твори кінематографа і телевізійні серіали ("White House Confidential: a former top Clintonite on why Hollywood is so obsessed with sex and scandal at the highest level" (пор. назву кінофільму 'LA Confidential');

6) фонд ФЕ і паремій, напр., "He who laughs, lasts"; "Every crowd has a silver lining"; "A penny is saved a penny"; "Familiarity breeds"; "Children should be sane and not hurt"; "Invention is a necessity of motherhood"; "Groceries were born free, and everywhere they are in chains" /Richard J. Needham, a columnist in the Toronto Globe & Mail/;

7) комп'ютерна техніка і комунікаційні технології, напр. "There is no place like home.com", "You can't teach old mouse new clicks", "Home sweet home page. Make Yahoo! your home page";

8) крилаті фрази та висловлювання, напр., "Gentlemen prefer bonds" (Andrew Mellon); "Alimony is the high cost of leaving"; "In Gates we trust"; "A successful diet is the triumph of mind over platter"; "Pain Stops Play" (пор. вислів у крикеті 'Rain stops play');

9) словотворчі ігри, що виникли в результаті словотвірної мотивації мовної одиниці-прототипу в результаті принципів аналогії і деформації, напр.: one-upwomanship (the practice of one woman trying to do better than or to prove herself superior to another woman) від one-upmanship: "Russia had already had a female cosmonaut, Valentina Tereshkova, in orbit in

1963 and, in a further show of one-up-womanship, had a second, Svetlana Savitskaya" /The Australian/; mother out-law (the mother of a person's former spouse): "Mother out-law: Scotland's weirdest wedding has been banned at the last minute. Pat Smith, had been due to marry her toyboy lover George Greenhowe, today. And George's ex-wife was to be the bridesmaid. But Scots law says a man may not marry his former wife's if his mother ex-wife is still alive /Daily Record/; wasband (a woman's ex-husband): "The bride's aunt dances with her ex-husband — he's called a 'wasband'" /The Washington Post/.

Проведене дослідження підтверджує думку про те, що сучасний медіапростір є областю спілкування носіїв різних мов та культур, взаємодією мовних просторів. Одним з провідних принципів реалізації МГ є високий ступінь інтертекстуальності. Проаналізований матеріал ілюструє тенденцію до поширення ігрового елементу в сучасній медіакомунікації й можливості мовно-ігрової концептуалізації.

Література

1. Маслова В. А. Лингвокультурология / В. А. Маслова. – 2-е изд. – М.: Издательский центр "Академия", 2004. – 208 с.
2. Красных В. В. Когнитивная база и прецедентные феномены в структуре других единиц и в коммуникации / В. В. Красных, Д. Б. Гудков, И. В. Захаренко, Д. В. Багаева // Вестник МГУ. Сер.9: Филология. – 1997. – № 3. – С. 62 – 75.
3. Сниховская И. Э. Механизмы, средства и приемы языковой игры в современном английском языке: дисс. ... канд. филол. наук: 10.02.04. – Житомир, 2004. – 184 с.